

του **Κώστα Παπαδάκη***

Μια ακατάσχετη θριαμβολογία κυριαρχεί σε κείμενα και άρθρα στη συντριπτική πλειοψηφία της Αριστεράς, της αντιπολίτευσης και του αναρχικού χώρου σχετικά με τις εξελίξεις για την απεργία πείνας του Νίκου Ρωμανού.

Είναι φυσικά αναμφισβήτητο το γεγονός ότι αποτελεί μεγάλη κινηματική επιτυχία το ότι ξεσηκώθηκαν μέσα και έξω από την Ελλάδα εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι, οι οποίοι με πολύμορφους τρόπους εκδήλωσαν τη συμπαράσταση και την ευαισθησία τους, το ότι τα αγωνιζόμενα κινήματα έβαλαν στην ατζέντα τους τα δικαιώματα των κρατουμένων, καθώς επίσης και το γεγονός ότι η κυβέρνηση αναγκάστηκε να μεταβάλει την άτεγκτη στάση της και να νομοθετήσει, έστω και την ύστατη στιγμή, μία τροπολογία παρά τη σκληρή στάση που κρατούσε μέχρι εκείνη τη στιγμή. Και φυσικά το γεγονός ότι σώθηκε η ζωή ενός 22χρονου, που σε καμία περίπτωση δεν την χρωστούσε στο κράτος της καταστολής, όπως ούτε και ο φίλος του Αλέξης Γρηγορόπουλος πριν μερικά χρόνια.

Ωστόσο, η επισκόπηση του περιεχομένου της τροπολογίας που ψηφίστηκε, σε σχέση με τις αλλαγές που επιφέρει στο ήδη υπάρχον καθεστώς, δεν επιτρέπει περιθώρια για θριαμβολογίες.

Με το άρθρο **11** του νόμου «Για τη ρύθμιση δεσμευμένων ή κατασχεμένων χρηματικών απαιτήσεων και μετρητών και άλλες διατάξεις» που ψήφισε η Βουλή στις 10-12-2014, που ακόμη δεν έχει πάρει αριθμό ούτε δημοσίευση στο ΦΕΚ, προβλέπεται ότι στο τέλος της παρ. 1 του άρθρου 58 του **ν. 2776/1999** (Σωφρονιστικός Κώδικας) προστίθενται εδάφια που έχουν ως εξής :.....

(προς αποφυγή επαναλήψεων, παραθέτουμε ολόκληρη την **παρ. 1 του άρθρου 58**, όπως διαμορφώνεται με την προσθήκη της πρόσφατης τροπολογίας. Το κείμενο της ισχύουσας μέχρι σήμερα ρύθμισης με όρθια γράμματα και το κείμενο της προστιθέμενης με την τροπολογία με πλάγια. Υπογραμμίσεις δικές μου.) :

«1. **Η εκπαιδευτική άδεια χορηγείται** για τη φοίτηση κρατουμένων σε σχολές **όλων των**

βαθμίδων της εκπαίδευσης, εφόσον στην περιοχή φοίτησης λειτουργεί αντίστοιχο προς την κατηγορία στην οποία ανήκουν οι ενδιαφερόμενοι κατάστημα κράτησης. Η άδεια χορηγείται από το Συμβούλιο του άρθρου 70 παράγραφος 1 του παρόντος με τις προϋποθέσεις και κατά τη διαδικασία του άρθρου 55 παράγραφος 1 περίπτωση γ', παράγραφοι 2 και 3 του παρόντος. Για μεν τους υποδίκους απαιτείται και η σύμφωνη γνώμη του δικαστικού οργάνου που διέταξε την προσωρινή κράτηση, για δε τους χρεοφειλέτες και η σύμφωνη γνώμη του Προέδρου Πρωτοδικών του τόπου κράτησης. Η διάταξη του άρθρου 56 παράγραφος 3 του παρόντος εφαρμόζεται ανάλογα.

*Η φοίτηση καταδίκων και υποδίκων φοιτητών και σπουδαστών Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων **μπορεί να γίνεται** και με παρακολούθηση μαθημάτων εξ αποστάσεως. Με κοινή **απόφαση** των Υπουργών Οικονομικών, Παιδείας και Θρησκευμάτων και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, **καθορίζονται οι προϋποθέσεις, ο τρόπος** και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εξ αποστάσεως παρακολούθηση των μαθημάτων και των εργαστηρίων, καθώς και η συμμετοχή στις εξετάσεις των ανωτέρω φοιτητών ή σπουδαστών, σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών της σχολής στην οποία φοιτούν. Στους ίδιους φοιτητές και σπουδαστές **μπορεί να χορηγείται άδεια με ηλεκτρονική επιτήρηση**, χωρίς περιορισμούς του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 3 του άρθρου 282 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, εφόσον έχουν **με επιτυχία παρακολουθήσει** το ένα τρίτο (1/3) των μαθημάτων και εργαστηρίων, κατά τους όρους που ορίζονται με Κοινή Υπουργική Απόφαση του προηγούμενου εδαφίου επί ένα ακαδημαϊκό **εξάμηνο**. Στην τελευταία περίπτωση η αίτηση δεν απορρίπτεται από το Συμβούλιο του άρθρου 70 παρ. 1 παρά μόνο με **ειδική αιτιολογία**».*

Από τη σύγκριση του προγενέστερου και του τωρινού καθεστώτος, που φυσικά δεν αποτελούν μεμονωμένες ατομικές ρυθμίσεις για οποιονδήποτε κατηγορούμενο, αλλά αφορούν συνολικά όλους τους κρατούμενους που βρίσκονται στις ελληνικές φυλακές, προκύπτουν τα εξής :

1) Συνολικά, ενώ **μέχρι τώρα** για τη φοίτηση κρατουμένων προβλεπόταν **εκπαιδευτική άδεια χωρίς περιορισμούς και προϋποθέσεις και για όλες τις βαθμίδες** εκπαίδευσης, εφόσον στην περιοχή φοίτησης λειτουργεί αντίστοιχη Σχολή, το δικαίωμα αυτό δυσχεραίνεται και τίθεται υπό αμφισβήτηση και όρους, αφού με την πρόσφατη διάταξη

προστίθεται η δυνατότητα η φοίτηση να γίνεται και με παρακολούθηση μαθημάτων εξ αποστάσεως.

2) Η φράση «μπορεί και να γίνεται» αντί του «χορηγείται» (η οποία υποχρεώνει και δεν παρέχει διαζευκτική ευχέρεια επιλογής) δεν συνοδεύεται από το ποιος είναι εκείνος που επιλέγει τον τρόπο και αυτό έχει τεράστια σημασία. Αν τον τρόπο φοίτησης τον επέλεγε ο κρατούμενος, κανένα πρόβλημα. Εάν όμως τον επιλέγει κάποιο Δικαστικό Συμβούλιο ή όργανο της φυλακής, τότε είναι σαφές ότι υπάρχει πισωγύρισμα σε σχέση με την προϋπάρχουσα διάταξη η οποία, ενώ θέσπιζε ένα συγκεκριμένο τρόπο φοίτησης, που ήταν η αυτοπρόσωπη παρακολούθηση με τη μετάβαση του κρατούμενου σπουδαστή ή φοιτητή στη σχολή, αυτή τη φορά θέτει υπό την επιλογή άλλων οργάνων τον τρόπο φοίτησης. Αυτό γίνεται όμως, όπως προκύπτει από τα παρακάτω, ασχέτως εάν ο πονηρός συντάκτης της τροπολογίας αποφεύγει για ευνόητους λόγους να το αναφέρει ρητά. Πρόκειται για ένα πισωγύρισμα, συνεπώς, και μερική αναίρεση κατακτημένου δικαιώματος εκπαιδευτικών αδειών.

3) Οι **προϋποθέσεις, ο τρόπος και κάθε λεπτομέρεια** για την εξ αποστάσεως παρακολούθηση και τη συμμετοχή στις εξετάσεις καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Παιδείας και Δικαιοσύνης. Συνεπώς, η απορία για την αοριστία του ποιος επιλέγει λύνεται, αφού ο νόμος δεν προβλέπει τίποτα αλλά εξουσιοδοτεί τους Υπουργούς, χωρίς νόμο, αλλά με υπουργική απόφαση, να αναιρέσουν στην πράξη το δικαίωμα κρατουμένου για την εκπαιδευτική άδεια. Η Βουλή **απεμπολεί τη νομοθετική της εξουσία** σε ένα τόσο σοβαρό ζήτημα και την μεταβιβάζει στους Υπουργούς της Κυβέρνησης, δίνοντας τους **εν λευκώ εξουσιοδότηση** να συμπληρώσουν κατά το δοκούν το κενό περιεχομένου νομοθέτημα.

4) Η άδεια με ηλεκτρονική επιτήρηση αποτελεί άδεια προφανώς πολύ **μικρότερης ελευθερίας** από αυτή που ίσχυε μέχρι τώρα και νομιμοποιεί την ηλεκτρονική επιτήρηση στη ζωή μας, πράγμα το οποίο, στα πλαίσια της γενικότερης τάσης ασφυκτικού ελέγχου της καθημερινής οικονομικής, κοινωνικής, πολιτικής και προσωπικής ζωής των πολιτών από το κράτος είναι προφανές ότι γρήγορα δεν θα περιοριστεί στους κρατούμενους, αλλά θα εξαπλωθεί πολύ περισσότερο.

Η ηλεκτρονική επιτήρηση, το «βραχιολάκι», ακούγεται με μεγάλη συμπάθεια τα τελευταία χρόνια, αλλά είναι τουλάχιστον αφέλεια για όποιους το συμπαθούν. Γιατί είναι το συμπλήρωμα του Big Brother, του γεωεντοπισμού από τις συσκευές κινητών τηλεφώνων, των νομίμων και παρανόμων υποκλοπών συνδιαλέξεων, της δυνατότητας καταγραφής

δραστηριοτήτων μέσα από τις ηλεκτρονικές συσκευές, του ελέγχου όλων των συναλλαγών μέσα από την υποχρεωτική χρήση του τραπεζικού συστήματος, των φορολογικών ελέγχων μέσω της ηλεκτρονικής υποβολής δηλώσεων, των συσκευών ηλεκτρονικής παρακολούθησης (κάμερες) στους δρόμους, στα διόδια, στα καταστήματα κτλ., της νόμιμης και μη «ανακριτικής διείσδυσης», δηλαδή τους ασφαλίτες με πολιτικά και άλλα πολλά.

Ελευθερία και ηλεκτρονική επιτήρηση δεν πάνε μαζί. Μέχρι τώρα οι εκπαιδευτικές άδειες και γενικότερα οι άδειες των κρατούμενων δίνονταν χωρίς επιτήρηση. Η διάταξη όμως αυτή ανοίγει το δρόμο για να μην υπάρχει κρατούμενος που θα βγαίνει από τη φυλακή χωρίς βραχιολάκι. Η χρήση του δεν επιβάλλεται από την μέχρι σήμερα εμπειρία των αδειών κρατούμενων, που στατιστικά στα 15 χρόνια του θεσμού παρουσιάζει ποσοστά κακής χρήσης μόλις του 2,5 - 3%, αλλά από τη διαχρονική διεθνή επιθυμία της εξουσίας να ελέγχει. Και φυσικά το βραχιολάκι δεν θα εμποδίσει την τέλεση της αξιόποινης πράξης, απλά θα διευκολύνει τον εντοπισμό του δράστη. Ας λείπει λοιπόν η υποκρισία.

5) Προϋπόθεση για τη χορήγηση άδειας, έστω και με ηλεκτρονική επιτήρηση, αποτελεί η **επιτυχής παρακολούθηση** του ενός τρίτου (1/3) των μαθημάτων και εργαστηρίων, κατά τους όρους που ορίζονται με την Κοινή Υπουργική Απόφαση του προηγούμενου εδαφίου επί ένα ακαδημαϊκό εξάμηνο. Υπάρχει και εδώ **αοριστία του όρου** «επιτυχής παρακολούθηση», αφού δεν υπάρχει κριτήριο επιτυχίας στην παρακολούθηση, παρά μόνο στις εξετάσεις. Τι συνιστά επιτυχία και ποιος το κρίνει ;

Η αοριστία αυτή οδηγεί, όπως και η προηγούμενη, στην εξουσιοδότηση των Υπουργών που είναι αρμόδιοι για την έκδοση της κοινής υπουργικής απόφασης να καθορίσουν τον ορισμό της επιτυχίας. Και εδώ, όπως και προηγουμένως, το Κοινοβούλιο απεμπολεί το ρόλο του και τον αναθέτει στην εκτελεστική εξουσία.

6) Ακόμα και στην περίπτωση της επιτυχούς παρακολούθησης, η άδεια με ηλεκτρονική επιτήρηση **δεν παρέχεται υποχρεωτικά**, όπως προκύπτει από τη διατύπωση «**μπορεί να χορηγείται**» (άρα μπορεί και να μην...). Συνεπώς, μπορεί και να μην χορηγείται. Φυσικά και στο προϊσχύον καθεστώς θα μπορούσε να μη χορηγείται άδεια, προβλέπεται από το άρθρο 58 παρ. 5 σε ποιες περιπτώσεις (κακή χρήση άδειας, τέλεση πειθαρχικών παραπτωμάτων στις φυλακές, κίνδυνος τέλεσης νέων εγκλημάτων). Ετσι, εκεί τουλάχιστον υπάρχει διαφάνεια. Το ίδιο και στη διάταξη του άρθρου 55, στο οποίο παραπέμπει η πρώτη παρ. του άρθρου 58.

Στην προστεθείσα ρύθμιση δεν προβλέπονται προϋποθέσεις και μάλιστα περιοριστικά για το

δικαίωμα αρνητικής απόφασης του Συμβουλίου του άρθρου 70. Δίδεται άρα εν λευκώ η διακριτική ευχέρεια στο Συμβούλιο να απορρίπτει απεριόριστα αιτήσεις εκπαιδευτικών αδειών παρά την πλήρωση των προϋποθέσεων από τους αιτούντες.

Επιβάλλεται απλώς η **υποχρέωση να αιτιολογήσει** ειδικά την απόφασή του (σιγά, φοβηθήκανε...!), πράγμα το οποίο ούτως ή άλλως υφίσταται σε όλες τις δικαστικές αποφάσεις, εισαγγελικές διατάξεις και βουλεύματα.

7) Πέρα από τα παραπάνω, είναι προφανές ότι **δεν υφίστανται οι οργανωτικές προϋποθέσεις** ούτε για την υλοποίηση της εξ αποστάσεως παρακολούθησης μαθημάτων μέσα από τις φυλακές, ούτε ακόμα και για την ηλεκτρονική επιτήρηση η οποία, αν και έχει νομοθετηθεί, δεν έχει αρχίσει να εφαρμόζεται λόγω του ότι δεν έχουν ολοκληρωθεί οι διοικητικές διαδικασίες για την κατακύρωση του διαγωνισμού σε πλειοδότηρια εταιρία κτλ. Η επίσπευση των διαδικασιών αυτήν, την οποία ο Υπουργός Δικαιοσύνης εξήγγειλε, δεν προοιωνίζει τις καλύτερες δυνατές προοπτικές και για τη διαφάνεια της ανάθεσης που θα ακολουθήσει.

Συνεπώς λείπει και το στοιχείο της αμεσότητας στην ικανοποίηση του αιτήματος.

Συμπερασματικά, ένα κατακτημένο δικαίωμα που κατά τρόπο απλό και αναμφίβολο προβλέπεται στη μέχρι σήμερα ισχύουσα διάταξη του άρθρου 55 ν. 2776/1999, που πρέπει να σημειωθεί ότι στα 15 χρόνια ισχύος της εφαρμόζεται με πολύ μεγάλη επιτυχία, τίθεται σε μερική αμφιβολία, **δυσχεραίνεται, κάμπτεται, εξαρτάται** από προϋποθέσεις, οι οποίες είναι διατυπωμένες κατά τρόπο αόριστο στο νόμο, το Κοινοβούλιο σε ένα σοβαρότατο ζήτημα, που σχετίζεται με τη θέσπιση προσωπικών ελευθεριών, εξουσιοδοτεί εν λευκώ την κυβέρνηση να νομοθετήσει και μάλιστα χωρίς την υποχρέωση να χορηγεί τις άδειες, ακόμη και όταν ο κρατούμενος φοιτητής εκπληρώνει τις προϋποθέσεις τις οποίες θα τεθούν.

Οι εκπαιδευτικές άδειες όμως καθώς και η εκπαίδευση γενικά δεν αποβλέπουν μόνο στην παρακολούθηση των μαθημάτων, αλλά και στην κοινωνικοποίηση. Και με δεδομένο ότι στόχοι του σωφρονιστικού συστήματος είναι η **κοινωνική επανένταξη** και μάλιστα με τον περιορισμό ότι, εκτός από την ατομική ελευθερία, **κανένα άλλο δικαίωμα δεν πρέπει να προσβάλλεται**, είναι προφανές ότι η τροποποίηση αυτή αποτελεί **πισωγύρισμα**, όχι μόνο για την υπόθεση του Νίκου Ρωμανού, αλλά συνολικά για όλους τους κρατούμενους φοιτητές. Διότι η διάταξη που προστέθηκε δεν αποτελεί ατομική ρύθμιση, όπως τα γνωστά φασιστοειδή Αδωνις και Πλεύρης έσπευσαν να κραυγάσουν, αλλά ισχύει για όλους τους κρατούμενους και μεταξύ αυτών και για όσους λάμβαναν ήδη εκπαιδευτικές άδειες.

Και παρά τις καλές προθέσεις και τον κοινοβουλευτικό πανικό των βουλευτών της αντιπολίτευσης και ιδίως του ΣΥ.ΡΙΖ.Α., είναι φανερό ότι η πονηρή αυτή τροπολογία δεν συντάχθηκε από τα αθώα (ακόμα) χεράκια τους. Είναι έργο πολύπειρου σατανικού χεριού, μαθημένου καλά να γράφει δικαστικά κείμενα και διφορούμενες ρυθμίσεις που με μία λέξη ανατρέπουν κατακτήσεις και δικαιώματα, ενώ ταυτόχρονα αποπροσανατολίζουν. Τέτοια χεράκια υπάρχουν μόνο στα έγκατα του Υπουργείου «Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων».

Νίκη θα ήταν εάν τα αρμόδια Συμβούλια και δικαστήρια (τα οποία, παρά την απροκάλυπτη παρέμβαση του Υπουργού στο έργο τους που την παραμονή της απόφασης τους έδινε μαξιλαράκι για την απόρριψη στέλνοντας το μήνυμα από τα Μ.Μ.Ε. ότι θα νομοθετήσει την τηλεδιάσκεψη, έμειναν ξανά στο απυρόβλητο της κριτικής, όπως και ο ειδικός εφέτης ανακριτής που είχε γνωμοδοτήσει αρνητικά πριν) είχαν κάνει δεκτή την αίτηση που κρίθηκε ή, ενδεχομένως, κάποια νεότερη της, χωρίς καμία αλλαγή στο νομικό πλαίσιο.

Μία τέτοια εξέλιξη θα είχε μάλιστα οδηγήσει σε άμεση ικανοποίηση του αιτήματος του Νίκου Ρωμανού, το οποίο τώρα εξαρτάται οργανωτικά και χρονικά από δύο Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις, που είναι αβέβαιο πότε θα εκδοθούν μετά και από τις πολιτικές εξελίξεις της βδομάδας που πέρασε, και ακόμα περισσότερο βέβαιο ότι δεν θα μπορέσει να ασκηθεί πριν περάσει ένα εξάμηνο και ότι, όταν ασκηθεί και εφόσον επιτραπεί να ασκηθεί, θα γίνεται με ηλεκτρονική επιτήρηση.

Ετσι είναι λοιπόν οι νίκες ;

Αθήνα, 15/12/2014

**Ο Κώστας Παπαδάκης είναι Δικηγόρος, πρώην μέλος του Δ.Σ. του Δ.Σ.Α.*

Πηγή: aristeriantepithesi